

BABUREN, Dirck van; 1595-1624

Láska na kolenou

Jan 13,1-10

Jsme uprostřed velikonočního týdne a pokračujeme ve čtení některých částí Janova evangelia. Začátek 13. kapitoly nám odhaluje evangelistův pohled na to, co se událo při poslední večeři. Je to víc než jenom záznam toho, co se stalo. Jan nám, s odstupem několika desetiletí, dává kromě záznamu rozhovoru Pána Ježíše s Petrem také vhled do pozadí toho, co se dělo, očima Pána Ježíše. Při samotné poslední večeři Jan nic z toho ještě nevěděl. Až někdy po vzkříšení mu bylo dáno nahlédnout do pozadí dějů u poslední večeře.

Jan 13,1-10

Bylo před velikonočními svátky. Ježíš věděl, že přišla jeho hodina, aby z tohoto světa šel k Otci; miloval své, kteří jsou ve světě, a prokázal svou lásku k nim až do konce.

2 Když byli u večeře a ďábel již vložil do srdce Jidáše Iškariotského, syna Šimonova, aby ho zradil, 3 Ježíš vstal od stolu a vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou a že od Boha vyšel a k Bohu odchází, 4 odložil svrchní šat, vzal Iněné plátno

a přepásal se; 5 pak nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat je plátnem, jímž byl přepásán.

6 Přišel k Šimonu Petrovi a ten mu řekl: „Pane, ty mi chceš mýt nohy?“ 7 Ježíš odpověděl: „Co já činím, nyní nechápeš, potom však to pochopíš.“ 8 Petr mu řekl: „Nikdy mi nebudeš mýt nohy!“ Ježíš odpověděl: „Jestliže tě neumyji, nebudeš mít se mnou podíl.“ 9 Řekl mu Šimon Petr: „Pane, pak tedy nejenom nohy, ale i ruce a hlavu!“ 10 Ježíš mu řekl: „Kdo je vykoupán, nepotřebuje než nohy umýt, neboť je celý čistý. I vy jste čistí, ale ne všichni.“

Pán Ježíš během své tříleté veřejné služby několikrát pověděl, že „ještě nepřišla jeho hodina“¹. Teď je to však jinak: „Pán Ježíš věděl, že přišla jeho hodina, aby z tohoto světa odešel.“ (13,1) Rozpoznal správný čas, v němž se začíná klíčová etapa jeho služby nám lidem. Vedle správného načasování nám evangelista podává svědectví o tom, že Pán Ježíš rozpoznal ještě něco: „...vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou a že od Boha vyšel a k Bohu odchází...“ (13,3) Všechno toto rozpoznání a vědomí bylo potřebné k tomu, aby Pán Ježíš mohl naplnit své dílo. Každá věc v jeho – a nakonec i v našem – životě měla a má svůj původ a čas. Je darem pro pravou chvíli. Uskutečnění spásy se mohlo udát pouze tehdy, když si Pán Ježíš uvědomil, že je ve shodě a jednotě s Otcem. To, co má vykonat na zemi, musí vyrůst z jistoty, že „od Boha vyšel a k Bohu odchází.“

Vědomí naprosté jednoty s Otcem je první věcí, o které mluví Jan. Hned na to evangelista odhalí to, co stálo a bude stát za událostmi poslední etapy pozemského života Pána Ježíše. Je to láska. „...miloval své, kteří jsou ve světě...“ (13,1) To je vysvětlení, které je nám dáno dopředu před všemi velikonočními ději a je to v souladu s tím, co Jan pověděl již dříve: „Tak Bůh Otec i Syn miloval svět, že...“² Nebude to slabost, nýbrž láska Boží a láska Pána Ježíše, co je a bude hnacím motorem všeho, co se stane o Velikonocích v Jeruzalémě.

Proč? Protože jsme milováníhodní? Protože jej dobře uctíváme? Protože jsme (aspoň většinou) poslušní? Protože nás Bůh potřebuje? Ani na jednu z těchto otázek nelze odpovědět ANO. Proč tedy Pán Ježíš miluje? Zdá se, že příčina lásky je v posledu nevysvětlitelná. Případně můžeme povědět, že jediným důvodem lásky je láska sama. Právě proto je ale možné se na ni spolehnout, a také proto je otevřena všem³. Není nikdo, kdo by nesplnil podmínky.⁴

¹ Jan 2,4 | 7,30 | 8,20

² Jan 3,16 a Jan 13,1

³ Podle J 3,16 „Bůh tak miloval svět...“. Zde čteme, že Pán Ježíš „miloval své, kteří jsou ve světě“. Zdá se, že v bezprostředním kontextu má na mysli okruh svých Dvanácti. Dále je možné v této kategorii uvažovat o těch, o nichž je řeč ve velekněžské modlitbě viz Jan 17,6.9.11.20.

⁴ Pán Ježíš nakonec miloval i Jidáše, o němž věděl, že ho zradí, a přece mu umyl nohy. Pro Jana je důležitý kontrast mezi Jidášem, který rozpracovával ve svém nitru myšlenku ďábla, a Pána Ježíše, který se soustředil na Otce a jednotu s ním.

Lásku Pána Ježíše nepopisuje Jan jenom jako vnitřní motiv a postoj. Pán Ježíš „...prokázal svou lásku...“ (13,1) Jedna věc je mluvit o lásce. Druhá věc je dát slovům výraz a lásku projevit. V celé službě Pána Ježíše vidíme, že velká slova, která pověděl, vždy doplňoval činy. A tak tomu bude u poslední večeře, u dalších událostí novozákonních Velikonoc, a tak tomu bude až na věky! Apoštol Pavel to pověděl trošku jinak, ale ve stejném významu: „*On neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás za všechny jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všechno?*“⁵ Evangelijní obraz Pána Ježíše přináší svědectví o tom, že on o lásce nejen mluvil, nýbrž ji i prokázal – nám všem – a bude ji prokazovat i dál.

„...až do konce.“ (13,1) Janovi nestačilo povědět, že Pán Ježíš miloval, a že prokázal lásku. Mluví o jejím nasměrování či rozsahu. „Až do konce – čeho?“ Do konce vlastního života na kříži? Jistě, ano! Do konce života učedníků? Jistě, ano. Anebo do nejzazších možností lásky? Až na samé dno či výši lásky? Ano, taková byla Kristova láska. Nebylo nic, co by kvůli ní neučinil. Ostatně hned se to projeví u mytí nohou učedníků, jež bylo prací posledních otroků.

Při čtení úvodu J 13 může leckoho – na můj vkus až příliš rychle – napadnout, jakým vzorem lásky je pro nás Pán Ježíš. Ano, jistě je, ale to až za chvíli. Nejprve zde před Janovým svědectvím stojíme jako „ti, které miloval, kteří jsou jeho a kterým prokázal svou lásku až do krajnosti“. Jsme těmi, kdo jsou milovaní! Všechno, co nám bude i v letošním velikonočním evangeliu probíhat před očima, je láska projevená vůči mně – nám! Nejde o to, abychom se začali cítit dlužníky Boží lásky, nýbrž jejími vděčnými a radostnými příjemci. Pro Boží i Kristovu lásku smíme i my povědět, že „jsme od Otce vyšli a k němu odejdeme.“ (13,3) Jestli nám, až se nabažíme Boží lásky, bude ona sama zdrojem a měřítkem naší vlastní lásky vůči bližním i Bohu, pak to bude jedině správně. Na to ukazuje nakonec i sám Pán Ježíš ve vysvětlení toho, co znamenalo mytí nohou.⁶

Mytí nohou učedníkům má kromě hygienického rozměru především rozměr podobenství o lásce na kolenou. Pán Ježíš prokazuje lásku, která nemá hranice a je ochotna na sebe vzít práci otroků. Jako u předešlých – doposavad ovšem mocných – činů, i zde je mytí nohou znamením. Ukazuje stejným směrem jako u synoptiků⁷ ustanovení večeře Páně – vysvětluje, co bude znamenat jeho smrt na kříži. Především očištění. Učedník Petr se pochopitelně bránil. Nechtěl dopustit ponížení Mistra. Rozhovor s Pánem Ježíšem jej ale přesvědčil a nám dal zjevnou náповědu: „*Jestliže tě neumyji, nebudeš mít se mnou podíl.*“ (13,8) Mytí nohou odkazovalo k tomu, co Petr ještě nemohl chápat (13,7), pochopí později. Že to totiž nebude voda, co náš učiní svatými a spravedlivými pro Pána Boha, nýbrž krev prolitá na kříži za hříchy světa. Toto „umytí“ bude stačit jednou provždy. Před každým člověkem je tedy volba, zdali vírou nechá pokleknout Krista před sebou – anebo ještě lépe poklekne

⁵ Ř 8,32

⁶ J 13,12-17

⁷ Matouš, Marek a Lukáš

před křížem – a nechá se omýt od špíny hříchu. Dodnes platí: „Jestliže tě neumyji – jestli mi nedovolíš zemřít za tvůj hřích – nebudeš mít se mnou podíl.“ Ten, kdo je cele očištěn, bude na své cestě potřebovat další a další umývání od hříchu, ale jak pověděl Pán Ježíš: „*Kdo je vykoupán, nepotřebuje než nohy umýt, neboť je celý čistý.*“ (13,10).

Umývání nohou mělo při poslední večeři svou dohru. Plný význam měli pochopit učedníci až po Velikonocích, ale již nyní Pán Ježíš dal sám sebe za příklad:

Jan 13,12 Když jim umyl nohy, oblékl si svůj šat, opět se posadil a řekl jim: "Chápete, co jsem vám učinil? 13 Nazýváte mě Mistrem a Pánem, a máte pravdu: Skutečně jsem. 14 Jestliže tedy já, Pán a Mistr, jsem vám umyl nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývat. 15 Dal jsem vám příklad, abyste i vy jednali, jako jsem jednal já. 16 Amen, amen, pravím vám, sluha není větší než jeho pán a posel není větší než ten, kdo ho poslal. 17 Když to víte, blaze vám, jestliže to také činíte.

Jako milovaní a milující, takto stojíme uprostřed velikonočního týdne.

Pán Bůh Vás opatruj

Váš Jan Asszonyi, kazatel

8. dubna 2020

A handwritten signature in blue ink that reads "Jan Asszonyi".